

Koksartroza dysplastyczna, rozpoznanie i leczenie

Dane z wywiadu

1. płeć żeńska, poród pośladowy, ciąża mnoga
2. leczenie w dzieciństwie z powodu dysplazji lub zwichnięcia
3. zwichnięcia lub dysplazja w najbliższej rodzinie
4. opóźnione rozpoczęcie chodzenia, utykanie w dzieciństwie
5. wczesne dolegliwości bólowe biodra pochodzenia torebkowego nasilające się podczas stania i chodzenia
6. ograniczenie wydolności chodu w wieku młodzieńczym
7. młody wiek chorego

Badanie kliniczne

1. skrócenie wymiaru względnego kończyny dolnej wynikające z jej podwichnięcia w stawie biodrowym lub wydłużenie kończyny w wyniku zmiany kąta szyjkowo-trzonowego
2. przemieszczenie krętarza większego ku górze
3. dodatni objaw Trendelenburga
4. dodatni objaw Duchenne'a
5. znaczny przykurcz przywiedzeniowy biodra

Obraz rtg (wg Kreczki)

1. **panewka spłycona, szeroka o stromym niedorozwiniętym stropie** (sourcil) i znacznie pogrubiałym dnie (**objaw podwójnego dna**)
2. zwykle **kąt szyjkowo-trzonowy** jest **większy**
3. podwichnięcie głowy kości udowej ku górze (**przerwanie łuku Shentona-Menarda**)
4. przemieszczenie głowy kości udowej do boku - **lateralizacja**
5. **przerwanie łuku Calve**
6. głowa kości udowej **grzybowato zniekształcona** z osteofitami w części dolnej
7. **decentracja głowy** w panewce
8. inne objawy jak w innych koksartrozach

Zapobieganie zmianom zwyrodnieniowym w dysplastycznym, podwichniętym biodrze u dorastających

Tylman odrzuca osteotomię detorsyjno-dewalgizującą (wskazaniem jest kąt ST > 135°, kąt Wiberga 15–20°, sferyczna głowa) i zaleca rekonstrukcję mechaniczną, a nie anatomiczną biodra. Ma ona polegać na wydłużeniu dachu panewki i całkowitym pokryciu podwichniętej głowy oraz wykonaniu osteotomii walgizującej. Celem jest poprawa centrowania głowy kości udowej w panewce i odciążenie stropu panewki, co może opóźnić rozwój zmian zwyrodnieniowych.

1. **osteotomia walgizująca**; z cięcia Smith-Petersena — półkolista osteotomia międzykrętarzowa z wytworzeniem kąowego wygięcia w kierunku przysródkowo-tylnym, aby zbliżyć krętarz mniejszy do kości kulszowej i stworzyć nowe pole podparcia
2. **plastyka stropu panewki**; (wg Salmona) — wytworzenie uszypułowanych płatów kostnych w okolicy nadpanewkowej z ułożonymi na nich trójkątnymi ryglami korowo-gąbczastymi
 1. po operacji gips na 6 + 6 tygodni, obciążanie po 4 miesiącach

Leczenie zachowawcze

1. Gimnastyka zapobiegająca przykurczom i utrzymująca poprawny zakres ruchomości (szczególnie wzmacnianie odwodźcicieli biodra i mięśni tułowia oraz ćwiczenia propriocepcji)
2. Odciążenie biodra i leczenie balneologiczne
3. Fizykoterapia: UD, jontoforeza lignokainowo-hydrokortyzonowa, DKF
4. Blokady sterydowe

Leczenie operacyjne

1. Osteotomie miednicy (**osteotomia Chiari'ego**) w mało zaawansowanych zmianach
 1. Osteotomie kości udowej
 1. **osteotomia McMurray'a** klasyczna z przesunięciem odcłamu obwodowego w kierunku przysródkowym o 1/3 szerokości trzonu (wskazana głównie u chorych bez wyraźnego przerwania linii Shentona i zapadnięcia beleczek kostnych głowy w obrazie rtg oraz z zachowanym zgięciem w stawie

biodrowym $> 70^\circ$)

2. **osteotomia Pauwels I** — warzyzująca (wskazana u chorych z koślawością szyjki kości udowej i sferyczną głową)
 3. **osteotomia Pauwels II** (wskazana u chorych z dysplazją stawu biodrowego i brakiem możliwości scentrowania głowy w panewce)
 4. osteotomie historyczne: Milcha, Grucy Y i dynamiczna i Wenta
 5. Plastyki biodra
 1. **plastyka stropu panewki wg Salmona** lub **wg Staheli**
 6. **interpozycja powięzi**, mięśni lub skóry
 7. **kapoplastyka Smith-Petersena** — polegająca na założeniu na kikut głowy metalowej czapy; z czasem dochodziło jednak do zaniku głowy i szyjki i zapadania się implantu w część krętarzową
 8. Usztywnienia biodra jak w punkcie 41.3
 9. Alloplastyki biodra z ewentualnym nadbudowaniem stropu panewki
 1. jednoczęściowe
 10. całkowite endoprotezy
6. Operacje paliatywne
1. **operacja Taverniera** — przecięcie gałązki czuciowej n. zasłonowego
 2. **operacja Vossa** — odcięcie krętarza większego oraz przywodzieli i rotatorów
 3. **operacja Duverneya** — nawiercenie szyjki i głowy dla jej odbarczenia
 4. **cheilotomia**
 5. **operacja Palazziego-Stucka** — wszczepienie uszypułowanych mięśni do głowy i panewki
 6. **operacja Girdlestonea** — wytworzenie biodra wiszącego